

somnis dibuixats

Montse Fàbregas

Bibliotecària i llicenciada en Història

Rere una efemèrides, l'altra. El centenari del naixement de Salvador Dalí ha aportat nous àlbums de temàtica artística adreçats als infants. N'hi ha prou per triar i remenar

No és d'estranyar que en una època com la nostra, tan necessitada de referents culturals, tothom es bolqui en la celebració de les commemoracions dels nostres més il·lustres personatges i rellevants esdeveniments.

Qualsevol excusa és bona (el centenari del naixement o de la mort d'un autor, el setanta cinquè aniversari de la creació d'un personatge, etc.) per organitzar un munt d'actes al voltant de l'efemèride, encara que, un cop acabat el període que se li dedica, no se'n torni a parlar fins a cent anys després.

Les commemoracions són positives com a vehicle de recuperació de la memòria històrica i per divulgar i fomentar el coneixement entre la gent.

Però s'ha d'anar amb compte perquè, amb tant d'excés de commemoracions concentrades en el temps, es corre el perill de produir just l'efecte contrari al desitjat.

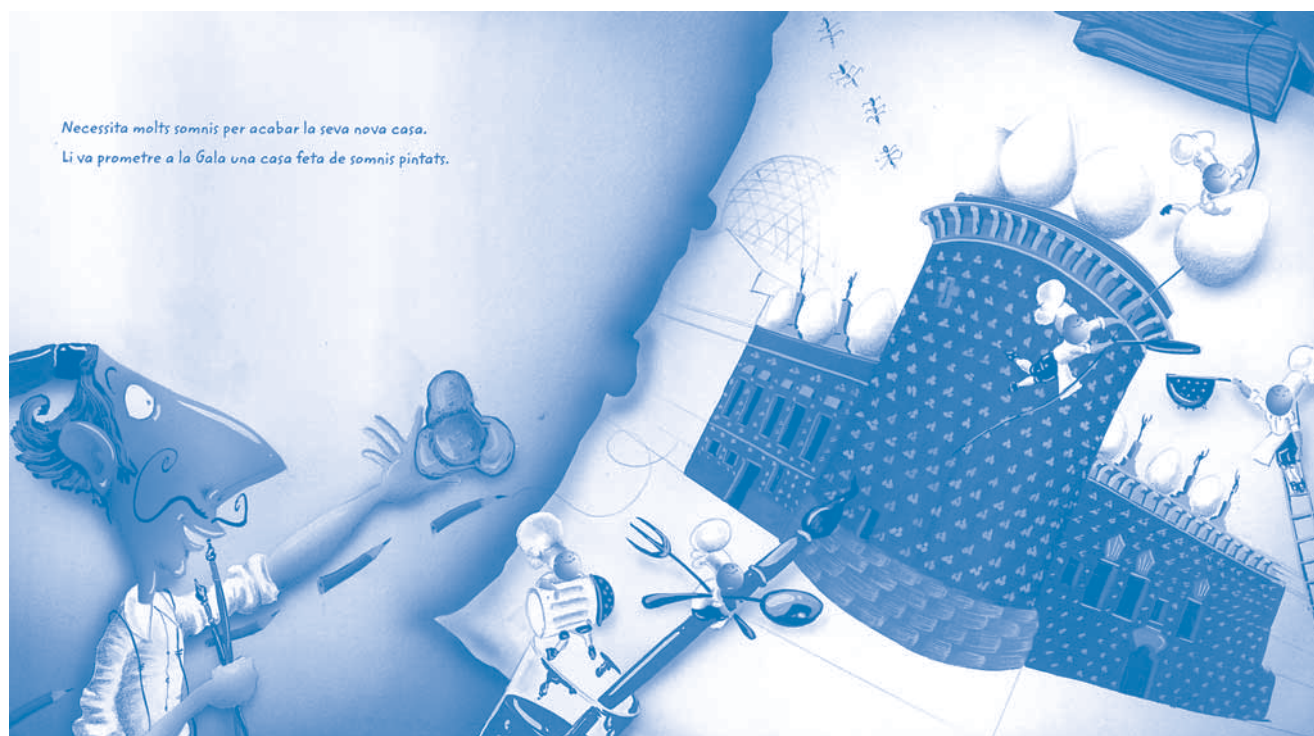
En aquest context, el mercat editorial no n'és una excepció, i s'aprofita el «filó comercial» de les commemoracions per treure al mercat una àmplia varietat de productes amb més o menys encert.

Ho veïrem l'any passat amb les edicions de llibres sobre Gaudí i Verdaguier, i ho constatem aquest any amb Dalí.

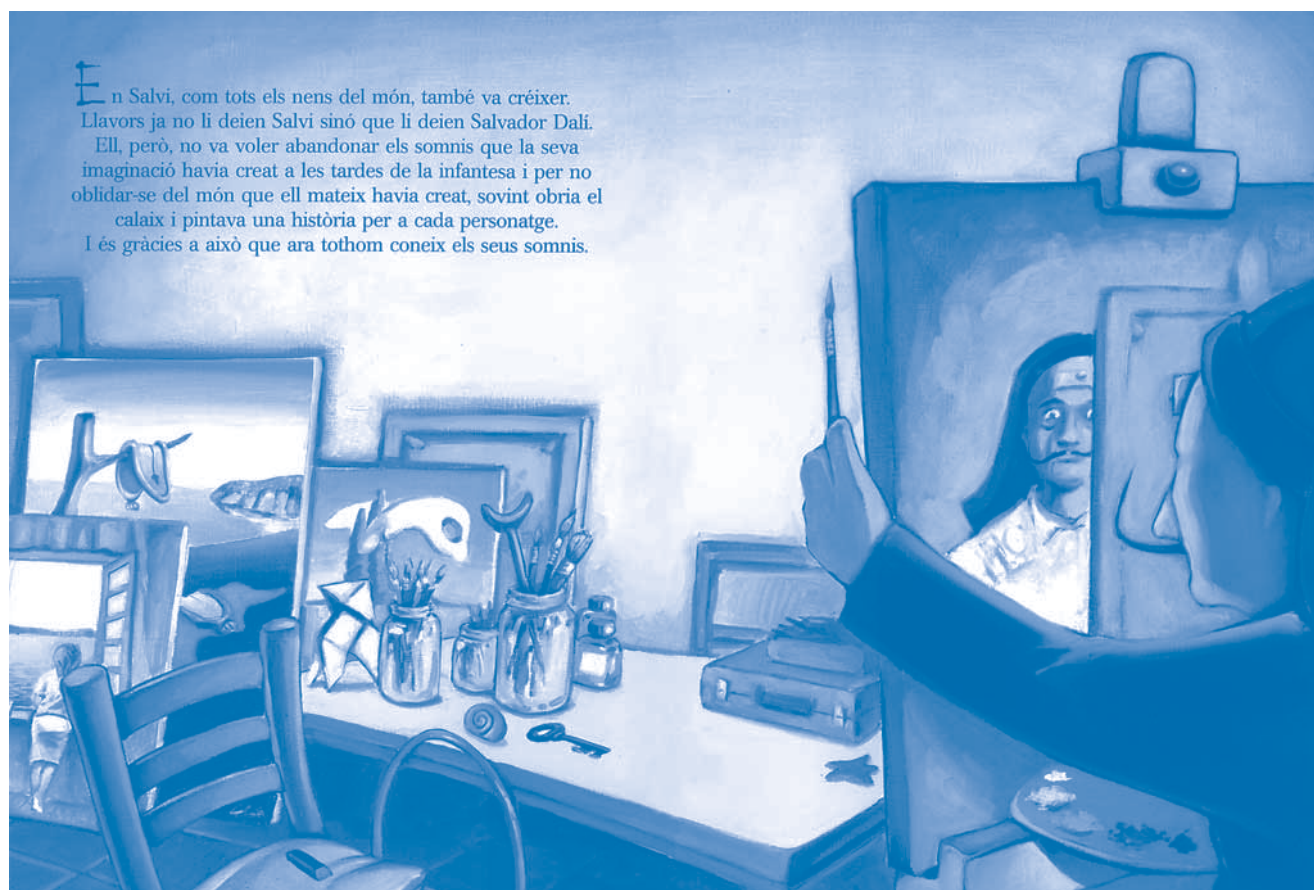

En aquest article analitzarem tres destacats llibres infantils sobre Salvador Dalí, tots ells d'autors catalans, alguns amb una trajectòria més consolidada, com és el cas de la Montse Gisbert i el seu llibre *Salvador Dalí, pinta'm un somni*,¹ i d'altres més novells i amb menys obra publicada, com són l'Anna Obiols i el Subi (escriptora i il·lustrador respectivament) amb *El petit Dalí... i el camí cap als somnis*² i en Carles Arbat i *El somni d'en Dalí*.³

Tot i les diferències entre els llibres (que intentarem anar desglossant al llarg d'aquest article), val a dir que tots els autors han centrat les seves històries en la utilització del «món dels somnis» com a pretext per aproximar-se a Dalí. Totalment comprensible, perquè no en va és el màxim representant del surrealisme.

Il·lustració: Carles Arbat «El somni d'en Dalí» Editorial Bròsquil

Conta'm un somni o somnis contats

Acostar un autor als infants d'una manera didàctica i entenedora no és feina fàcil. Aquesta aproximació es pot emprendre de diferents maneres en funció dels objectius marcats per l'autor del llibre. El recurs narratiu més utilitzat és el conte, sobretot si el que es vol és adreçar-se a infants petits, però és difícil trobar en el mercat editorial llibres de coneixements sobre art adreçats als nens i nenes, amb l'objectiu d'ampliar d'una manera educativa i pedagògica els seus coneixements.

Entre els llibres *El Petit Dalí... i el camí cap als somnis* i *El somni de Dalí* hi trobem força similituds, ambdós han optat per adreçar-se als infants més petits a través d'un conte i, tot i que inventat, el conte està inspirat en l'imaginari de Dalí. La seva finalitat no és altra que retre un petit homenatge a Dalí i alhora introduir l'infant en el seu món, d'una manera amena i entretinguda.

També podem constatar que la trama és lineal i d'estructura clàssica (presentació, nus i desenllaç). En els dos llibres el personatge principal haurà de solucionar un enigma. En el primer cas, el Salvi emprendre un viatge per saber què obre la clau que casualment s'ha trobat dins el mar, fins a descobrir que és un calaix on el petit Dalí atresora els seus somnis. En el segon cas, Dalí intentarà esbrinar qui és el lladre que li roba els somnis. Finalment descobrirà que les culpables són les formigues i, gràcies a una ajuda inesperada, podrà recuperar tots els seus somnis i amb ells acabar de construir la casa per a Gala.

Tot i que les històries són imaginatives i fantàstiques, i estan dotades d'un cert punt de misteri que desperta la curiositat i l'interès de l'infant, són llibres en els quals es troba a faltar aquella «aurèola de sentiment» que fa que un llibre infantil arribi a les fibres més sensibles. No obstant això, som davant de dues obres que constitueixen un engrescador punt de partida perquè els nens i les nenes més petits es comencin a introduir en el món de l'art.

Somnis il·lustrats

Al meu entendre, el punt fort d'ambdós contes és la il·lustració, en el primer cas el Subi aposta per unes il·lustracions ingènues i infantils de colors mediterranis i alegres, que unides amb l'encertada elecció com a protagonista principal d'un Dalí nen fan que el lector infant s'hi identifiqui plenament.

Si analitzéssim una per una l'ampli ventall d'imatges que hi apareixen podríem veure que totes són inspirades en quadres i figures dalinians, des del Dalí-nen vestit de marineret, passant pels ous, els rellotges tous, els elefants amb potes d'aranya, els pans, els calaixos, fins a la Torre Galatea. Més lliure, en canvi, és la interpretació gràfica de l'Arbat, amb una il·lustració més propera a la caricatura (no us perdeu la barretina de Dalí!) i, tot i que també utilitza referents dalinians com la girafa flama, les formigues, els ous, el Teatre-Museu de Figueres..., té un estil més personal.

Somnis educatius

Un punt i a part es mereix *Salvador Dalí, pinta'm un somni* de Montse Gisbert, a cavall entre el llibre d'imaginació i el llibre de coneixements, s'adreça a nens i nenes més grans i té una finalitat més pedagògica i didàctica que els anteriors. L'escriptora, que també n'és la il·lustradora, ha optat per elaborar una biografia de Dalí amb referència a la seva obra, però explicada en forma de conte, emprant un llenguatge senzill i entenedor. Aquesta qualitat la diferencia d'altres biografies anteriors com la *Petita història de Dalí*⁴ amb text d'Eduard Fornés i il·lustracions de Pilarín Bayés, molt més enciclopèdica i formal.

Escrit en primera persona, com si fos el mateix Dalí qui es dirigís als lectors, pretén aconseguir la interacció dels infants a través de les seves fotografies, convidant-los a descobrir què s'amaga dins dels quadres del pintor.

L'originalitat del llibre de M. Gisbert radica en la utilització del collage, que barreja les personals il·lustracions de l'autora amb fotografies de pintures originals de Dalí, referenciades al final del llibre en un índex pictòric que serveix per ampliar l'aprenentatge dels infants.

Cal destacar no solament que les fotografies i les il·lustracions es complementen perfectament amb el text, sinó també la compenetració

que s'estableix entre les fotografies dalinianes i les il·lustracions de l'autora.

Així doncs, una lectura més atenta de les il·lustracions ens permet observar com l'autora participa en l'univers dalinià i hi juga. De vegades ho fa dibuixant elements concrets que s'escapen o surten de les mateixes fotografies, d'altres, completant els quadres dalinians com si en fossin una prolongació. A tall d'exemple tenim el quadre de *La natura morta vivent*, on a la taula pintada per Dalí hi afegeix (sense interferir amb el quadre) les figures de Dalí i Gala asseguts a punt de començar a menjar, o bé el quadre impressionista *Nit de lluna* en què el pintor té una visió deformada a través d'un prisma, o bé els cossos que afegeix als retrats dalinians.

I somnis somniats ja se'ns han acabat...

De totes maneres, sigui quin sigui l'objectiu, el text o la tècnica utilitzada en la il·lustració d'aquests llibres, puc assegurar, sense por a equivocar-me, que si Dalí aixequés el cap, i veiés tants de llibres i actes en honor seu, segur que «se'n lleparia els bigotis».

Notes:

- 1 OBIOLS, ANNA. SUBI (il·lustr.). *El petit Dalí... i el camí cap als somnis*. Barcelona: Lumen, 2003
- 2 ARBAT, CARLES. *El somni d'en Dalí*. València: Bròsquil, 2003
- 3 GISBERT, MONTSE. *Salvador Dalí, pinta'm un somni*. Barcelona: SerreS, 2003
- 4 FORNÉS, EDUARD; BAYÉS, PILARÍN (il·lustr.). *Petita història de Dalí*. 7ª ed. Barcelona: Mediterrània, 2003

